

ŞİRK ORTADAN KALKINCAYA KADAR SAVAŞIN!*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler! Allah'ın lütfu, keremi, ihsanı, ikramı, rahmeti dünyada ahirette üzerinize olsun... Cenâb-ı Hak iki cihanda cümlelerinizi sevdiklerinizle beraber, topluca aziz ve bahtiyar eylesin...

Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 192. ayet-i kerimesine kadar açıklamalarda bulunmuştuk. 193, 194, 195'i Allah nasib ederse bu sohbetimde bahis konusu edip, ayetler üzerinde açıklamalarda bulunmak istiyorum.

Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ

فَإِنْ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ

(البقرة: ١٩٣)

(*Ve kâtilûhüm hattâ lâ tekûne fitnetün ve yekûne'd-dînü li'llâh, feini'ntehev felâ udvâne illâ ale'z-zâlimîn.*) (Bakara, 2/193)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

الشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتُ
قِصَاصٌ فَمَنْ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ
بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ
وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

(البقرة: ٧١٥)

(Eş-şehrü'l-harâmü bi'ş-şehri'l-harâmi ve'l-hurumâtü kısâsun, femeni'tedâ aleyküm fa'tedû aleyhi bi-misli ma'tedâ aleyküm, ve'tteku'llâhe va'lemû enne'llâhe mea'l-müttakîn.) (Bakara, 2/194)

وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى
التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

(البقرة: ١٩٥)

(Ve enfikû fî sebîli'llâhi ve lâ tülkü bi-eydîküm ile't-tehlükeh, ve ahsinû inna'llâhe yuhibbü'l-muhsinîn.) (Bakara, 2/195) Sadaka'llâhu'l-azîm.

Daha önceki haftada da 190. ayet-i kerimeyle, yâni:

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا
تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

(البقرة: ١٩٠)

(*Ve kàtilû fî sebîli'llâhi'llezîne yukàtilûneküm ve lâ ta'tedû, inna'llàhe lâ yuhibbü'lmu'tedîn.*) “Sizlerle savaşanlara karşı Allah yolunda cihad ediniz! Sınırı, ölçüyü aşmayın, ileri gitmeyin; hiç şüphe yok ki, Allah-u Teâlâ Hazretleri haddi aşanları, ölçüyü kaçıranları sevmez.” (Bakara, 2/190) diye başlayan ayetleri izah etmiştik.

a. Fitne Ortadan Kalkıncaya Kadar Savaşın!

Burada, bu ayet-i kerimede de Cenâb-ı Hak yine buyuruyor ki: (*Ve kàtilûhüm*) “Ey mü'minler, ey müslümanlar onlarla, yâni

müşriklerle savaşın, mukàtele edin! (*Hattâ lâ tekûne fitnetün*) Fitne mevcut olmayıncaya kadar, ortadan kalkıncaya kadar onlarla savaşın! (*Ve yekûne'd-dînü li'llâh*) Ve din Allah için oluncaya kadar çarpışın, savaşın!”

(*Feini'ntehev*) “Eğer bırakılırsa, müslümanlarla savaşmalarını sona erdirirlerse; (*felâ udvâne*) o zaman hiç bir düşmanlık yapmak caiz olmaz, hiç bir düşmanlık yoktur. (*İllâ ale'z-zàlimîn.*) Ancak, zalim olanlara düşmanlık yapılabilir.” Bu 193. ayet-i kerime.

şimdi bunun kelimelerini, üzerinde durarak açıklayalım. Cenâb-ı Hak buyuruyor ki:

(*Vekàtilûhüm*)“Onlarla çarpışın!” *Hattâ* burada, řu oluncaya kadar mânâsına bir amaç, bir hedef, bir nokta tesbit edilip, o noktaya ulaşıncaya kadar mânâsına. (*Hattâ lâ tekûne fitnetün*)

“Fitne mevcut olmayıncaya kadar, fitne ortada kalmayıncaya kadar onlarla çarpışın!”

Fitne nedir?.. Karışıklık. Geçtiğimiz sohbette izah etmiştik, ne kastediliyor burada?.. İbn-i Abbas RA'nın ve diğer tefsir ilminde derin mübarek, muhterem zâtların izahlarına göre, burada fitneden murat şirktir. “Fitne mevcut olmayıncaya kadar, yâni şirk ortadan kalkıncaya kadar çarpışın!”

Mekke'nin müşriklerinin, Arabistan'ın, Peygamber Efendimiz'in karşısında şirki tutup mücadele eden, İslâm'a, müslümanlara saldırıda bulunan, savaş açan; müslümanları işkenceye tâbi tutan, hatta şehid eden insanların bu kaba saba, akıl, mantık, din, iman dışı halleri ortadan kalkıncaya kadar onlarla çarpışın! Çünkü onlar bu müşrikliklerinden dolayı, imansızlıklarından dolayı, İslâm'a değil de putlara inandıklarından dolayı saldırıyorlar. “Madem onlar saldırdılar, bu kadar bu işleri yaptılar; o halde siz de, bu fitne ortadan kalkıncaya kadar, onların çıkarttığı bu karışıklık, bu fitne yok oluncaya kadar onlarla çarpışın!” diye Cenâb-ı Hak emrediyor.

Fitne yok oluncaya kadar. (Ve yekûne'd-dinü li'llâh) “Ve din Allah'ın oluncaya kadar...” Yâni, “Dindarâne davranış, ibadetler, taatler, yaşam tarzı Allah'ın emrettiği şekilde, Allah'ın razı olduğu şekilde oluncaya kadar, o hale gelinceye kadar; bu adamlar putperestliği bırakıp da, Allah'ın ahkâmına itaat edinceye kadar onlarla çarpışın!”

Tabii ayet-i kerimelerden biliyoruz ki:

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ

(آل عمران: ۱۹)

(*Inne'd-dine inda'llâhi'l-islâm*) “Allah yanında geçerli olan asıl din İslâm’dır.” (Âl-i İmran, 3/19)

İnsanlar din namına doğru kaynaklı, başlangıcı doğru, sonradan bozulmuş veyahut başlangıcından beri yamuk bozuk olan bazı inançlara sahipler. Peygamber Efendimiz’in peygamberlikle vazifelendiği zamanda, dünya üzerinde durum böyle. Pek çok inançlar var. Cahiliye Araplarının inancı, putlara tapmak... Hatta Kâbe’nin içinde 360 tane put olduğu söyleniyor. Çeşit çeşit putlar olduğu, Lât’ı, Uzzâ’sı, Menât’ı; hatta her kişinin evinde putu olduğunu ve o putuna karşı ibadet ettiğini İslâm tarihinden, açıklamalardan biliyoruz. Medine’de de öyle, Mekke’de de öyle...

Bu saçmalıklar var. Bunun yanında Peygamber Efendimiz’in görevlendirildiği mıntıkada hristiyanlar da yaşıyor, yahudiler de yaşıyor. Onlara Allah peygamber gönderdiği için, kitap indirdiği için, onlara bir cizye vererek, vergi vererek İslâm’ın üstünlüğünü kabul etmeleri şartıyla, yaşam hakkı verildiği halde, küfre böyle bir hak tanınmamıştır. Çünkü akıl ve mantık, çok net olarak onların yanlışlığını gösteriyor.

Bunların kökeni doğru olduğundan, böyle bir ayırım yapmış İslâmiyet. O kökü doğru olan hristiyanlığın ve yahudiliğin de, nerelerinin hatalı olduğunu beyan ederek, “Şu noktalarda yanılıyorsunuz, şunları düzeltin! Şu inançlarınız yanlış, bunlardan vazgeçin!” diyerek onları tadil etmek, tamir etmek, düzeltmek, doğru yola çekmek amacı güdülmüş.

(*Yekûne'd-dinü li'llâh*) “Din, dindarlık, ibadet, taat, kulluk sadece Allah’a yapılıncaya kadar, şirk bırakılıncaya kadar onlarla savaşın!” buyruluyordu. Bu münasebetle tefsir kitaplarında delil olarak veya bilgi olarak sunulmuş olan hadis-i şerifleri okuyalım:¹

سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الرَّجُلِ
يُقَاتِلُ شَجَاعَةً وَيُقَاتِلُ حَمِيَّةً وَيُقَاتِلُ رِيَاءً
فَأَيُّ بَدَلِكَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَالَ مَنْ قَاتَلَ لِيَتَكُونَ
كَلِمَةَ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

(خ.م.د.ت.ن.ه.حم.حب.ع.ق.حل.عن أبي موسى)

(*Süile'n-nebiyyü SAS*) Peygamber SAS Efendimiz'e bir kişi geldi sordu, dedi ki:

(*Er-racülü yukàtilü şecâaten*) “Bir adam, kahramanlık taslamak için, bahadırılık duygularıyla çarpışıyor.” Bu edada, bu havada, bu zihniyette olan adamlar vardı. Efe, kabadayı, bahadır.. Bunlar bir hedef

gösterildiği zaman, çarpışıyorlar. Çeşitli ihtimalleri soruyor Peygamber Efendimiz'e:

(*Ve yukàtilü hamiiyeten*) “Bir adam da, ‘Ben filanca kabilenin taraftarıyım. Bizim kabile kazansın, karşı kabileyi yenelim!’ diye çarpışıyor.” Hamiyet, yâni kabilecilik, taraftarlık yapıyor. Haktan taraf için değil de, bir grup insanın himayesi için, onun taraftarı olmasından dolayı kaynaklanan bir çarpışma.

(*Ve yukàtilü riâen*) “Bazısı da, bir adam da riyâ ile çarpışıyor. Riyâkârlıkla, yâni inanarak değil de gösteriş olsun diye çarpışıyor.”

(*Eyyü zâlike fî sebîli'llâh*) Yâni, bu adamlar netice itibariyle müslümanların ordusunda çarpışıyor. Bu kafada, şu şu şu tipte insanlar çarpışıyorlar. “Bunların hangisi Allah yolunda çarpışmış sayılır?” diye sordular Peygamber SAS Efendimiz'e.

¹ Buhârî, *Sahîh*, c.VI, s.2714, no:7020; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1512, no:1904; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.18, no:2517; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.179, no:1646; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.23, no:3136; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.931, no:2783; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.397, no:19561; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.493, no:4636; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.66, no:486; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.188, no:7253; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.268, No:9567; Beyhakî, *Sünenü'l- Kübrâ*, c.IX, s.168, no:18326; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.16, no:4344; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.7, s.128; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.195, no:553; Dâra Kutnî, *İlel*, c.VII, s.227, no:1311; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.289; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.71, no:121; İbn-i Ebî Âsım, *Cihad*, c.II, s.588, no:242; Rûyânî, *Müsned*, c.II, s.107, no:517; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Peygamber Efendimiz çok açık bir şekilde şöyle buyurdu:

(*Men kàtele li-tekûne kelimetu'llàhi hiye'l-ulyâ*) “Bir kimse ki, Allah’ın sözü en yüce olsun, üstün gelsin, *Lâ ilâhe illa'llâh* üstün gelsin, Allah’ın ahkâmı uygulansın, buyruğu tutulmuş olsun diye çarpışıyor; (*fehüve fî sebîli'llâh*) işte o Allah yolundadır.” Bu *Sahihayn*’da, Ebû Mûsa el-Eş’arî RA’dan rivayet edilmiş, sahih bir hadis-i şerif.

Ötekiler, niyetlerine göre muamele görürler. Yâni, niyeti kabilesini korumak olduğu için, sevap alamaz... Niyeti kahramanlık taslamak olduğu için, hiç ecir, sevap alamaz. Savaşta savaştığı halde, zahmet çektiği halde, yaralandığı halde; belki de öldüğü halde...

Riya için olunca, zaten hiç bir amel makbul olmuyor. Yâni, İslâm’da amelin güzel olması, yapılan işin güzel olması yetmiyor; yapılan işteki niyetin de güzel olması gerekiyor. Hem iş güzel olacak, ibadet olacak, sevaplı iş olacak; hem de iyi niyetle yapılacak. Art niyetle, kötü maksatla, aldatmak, kandırmak için yapılmayacak. Öyle olunca kıymeti olmuyor.

Peygamber SAS Efendimiz’in vazifesi de neydi, yine sahih hadis kitaplarında var:²

أَمَرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا

اللَّهُ فَإِذَا قَالُوا عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ

وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّهَا وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ

(خ.م.د.ت.ن.ه.حم.حب.قط.طس.ع.ش.هب.ق.عن أبي هريرة؛

م.ت.حم.ك.طب.ع.ش.ق.عن جابر)

² Buhârî, *Sahîh*, c.VI, s.2681; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.52, no:21; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.50, no:2640; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.3, no:2606; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.77, no:3971; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1295, no:3927; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.11, no:67; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.399, no:174; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.169, no:813; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.89, no:2; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.288, no:941; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.516, no:6134; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.556, no:28934; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.38, no:4; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.104, no:7116; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.8, no:2223; Tahâvî, *Şerhü'l-Maânî*, c.III, s.213, no:4731; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.I, s.52, no:21; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.439, no:3341; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.394, no:15278; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.568, no:3926; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.183, no:1746; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IV, s.189, no:2282; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.VI, s.67, no:10021; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.556, no:28936; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.196, no:16605; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.514, no:11670; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Dârimî, *Sünen*, c.II, s.287, no:2446; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.217, no:582; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.348; Evs ibn-i Ebî Evs es-Sakafî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.200, no:11487; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.84; no:6923; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.307, no:2276; Cerîr RA'dan. Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.300, no:3221; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.299, no:6465; Semüretü'bnü Cündeb RA'dan.

(*Ümirtü en ukâtile'n-nâse hattâ yekülû lâ ilâhe illa'llâh*)“Ben insanlarla, onlar (*Lâ ilâhe illa'llâh*) ‘Allah’tan başka tanrı yoktur.’ Deyinceye kadar çarpışmakla emrolundum. (*Feizâ kâlûhâ, asamû minnî dimâehüm, ve emvâlehüm illâ bi-hakkîhâ*) ‘*Lâ ilâhe illa'llâh*’ derlerse; benden canlarını mallarını korumuş olurlar. Yâni, ben onlara savaş açmam, onları müslüman sayarım. Ancak ortaya çıkan durumlarda İslâm’ın ahkâmı neyi gerektiriyorsa, İslâm hukukuna göre onlara haklarını veririm, haklarında takibat yaparım. (*Ve hisâbühüm alel'llâh*) Ve hesaplarını da Allah’a bırakırım. Yâni, kalblerindeki niyetlerin iyi mi, kötü mü olduğuna ben hüküm vermem. O Cenâb-ı Hakk’ın hesap edeceği bir şeydir.

Niyetleri iyiye, ecir alırlar. Değilse, Allah-u Teâlâ Hazretleri ona göre cezalandırır.” buyuruyor.

Peygamber Efendimiz’in böyle davranması, tabii peygamberâne bir davranış ve çok güzel bir davranış, çok uygun bir davranış. Sonunda da çok faydası oldu. Kabileler İslâm’ı bilmedikleri için, böyle sözle “*Lâ ilâhe illa'llâh*” deyip bu sebepten İslâm’a girenler, Kur’an’ı okudukça, İslâm’ı iyi tanıdıkça, sonunda halis muhlis müslüman oldular. Kısa zamanda, malını canını Allah yolunda verecek insan haline geldiler. Çünkü ortamı görüyorlardı, gerçeği anlıyorlardı. Uzaktan bilmedikleri, tanımadıkları zaman soğuk iken veya tam duyguları gelişmemişken, yakına gelip de görünce, seviyorlardı.

Böylece demek ki, geçen haftaki ayetlerde de belirtildiği gibi, şirk ortadan kalkıncaya kadar ve din de Allah'ın dini olarak, emirleri kabul edilinceye kadar müşriklerle savaşılacak Eğer bu yapılırsa, o zaman tamam.

(*Feini'ntehev*) “Onlar bırakılırsa, sona erdirirlerse...” Bu sana erdirmek nedir: “Şirkten dolayı başlattıkları mücadeleleri, kavgaları sona erdirirlerse, bu saçma ve ters muhalefetlerini bırakılırsa; (*felâ udvâne*) onlara hiç bir düşmanlık yok!” *Udvân*, adâvet mânâsına, düşmanlık mânâsına bir masdardır. “Hiç bir düşmanlık yok ama, (*illâ ale'z-zâlimîn*) ancak zalimlere var!”

Zalim de kimdir?.. Zalim de, İslâm'ı kabul etmeyip yine fitneye devam etmek suretiyle hareket edenlerdir. Tabii, onlara cezası verilir. Böyle tamamen anlamsız bir tarzda serbest bırakmak değil... Şirk de zalimlikdir. Müşrik olmaları, şirkte devam etmeleri zalimlikdir. Ondan dolayı çıkarttıkları fitneler de zalimlikdir.

Zulüm aslında adaletin aksidir. Yâni adaletle, hakkâniyetle hareket etmiyorlar, şirkten dolayı İslâm'a saldırıyorlar. Ancak onlara düşmanlık vardır. Ondan başka, hiçbir şekilde başka kimselere düşmanlık yapılmaz.

Peygamber SAS Efendimiz'in bütün hayatı boyunca yaptığı ne kadar çok savaş var. Prof. Hamidullah Bey, —Allah mükâfatlandırısın— o savaşlarda öldürülen insanların hesabını yapmış; çok az miktarda insan...

Yâni, şu anda rakamı unuttum, belki birkaç yüz kişi. O kadar az... Çok az zayıat... O kadar fetihler yaptığı halde, gelip müşriklerin kalesi olan Mekke'yi bile fethettiği halde, hiç katliam yaptırmamış. Bu, İslâm'ın insan kazanmaya ne kadar önem verdiğini, öldürmekten ziyade diriltmeyi, itmekten ziyade kucaklamayı, kaybetmekten ziyade kazanmayı istediğini müşahhas olarak, çok açık seçik olarak gösteren bir şeydir.

Ama tabii inat edenler, karşılığını görür. Mekke'nin fethinde de bir kaç kişi gene silâhını çekti, gene karşı çıktı. O zaman onlara da karşılığı verildi. Çünkü,

وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا

(الشورى: ٤٠)

(*Ve cezâü seyyietin seyyietün mislühâ*) [Bir kötülüğün cezası, ona denk bir kötülüktür.] (Şûrâ, 42/40) Kural budur. Başka bir ayet-i kerimede geçiyor bu. Kötülüğün cezası verilir. Çünkü nizâm-ı âlem, yâni toplumun düzeni, alemin, dünyanın nizâmı neye bağlıdır?.. Adaletle harekete, hakkâniyetle harekete bağlıdır. Hakkâniyetle hareket etmeyen mutlaka cezalandırılacak ki, caydırıcı olsun.

Onun için, bütün hukuklarda bir ceza hukuku bölümü vardır. Bütün devletlerde, kurallara uymayanlar çeşitli şekillerde cezalandırılır. Trafik dediğimiz seyr ü seferde, arabaların gelip gidişi de kurallara bağlıdır.

Kurallara uymayanlar polis tarafından durdurulur, çeşitli cezalara çarptırılır. Çünkü görüyorsunuz, otobüsler uçurumlara yuvarlanıyor, nice insan ölüyor, nice mal telef oluyor.

Demek ki, kötülüğün karşılığını vermek adalet oluyor. (*El- bâdi' azlem*) Kötülüğü ilk çıkartan daha zalim olmuş oluyor. Evet kötülüğün karşılığında karşılık veren de bir kötü iş yapmış gibi oluyor ama, asıl zalim olan başlatandır. Başlatmasaydı o iş olmayacaktı.

b. Haddi Aşana Karşılık Verin!

Bunun arkasından Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki, 194. ayet-i kerime:

الشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتُ

قِصَاصٌ فَمَنْ اَعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ

بِمِثْلِ مَا اَعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ

وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

(البقرة : ١٩٤)

(Eş-şehrü'l-harâmü bi'ş-şehri'l-harâmi ve'l-hurumâtü kısâsun, femeni'tedâ aleyküm fa'tedû aleyhi bi-misli ma'tedâ aleyküm, ve'tteku'llâhe va'lemû enne'llâhe mea'l-müttakîn.) (Bakara, 2/194)

(Eş-şehrü'l-harâmü bi'ş-şehri'l-harâm) Eş-şehrü'l-harâm, haram ay demek. Haram burada sıfat olarak kullanılıyor. Yâni, içinde Allah'ın emirlerine aykırı hareket etmenin yasak olduğu hürmetli, izzetli, kıymetli ay. “Haram aylar, ona mukabil kisası yapılır, yâni denkleştirilir. Haram ayda bir suç işleyene, haram ayın hürmetini çiğneyene, haram aydaki kurallara uymayana, haram ayda kurallara uyulmayarak cezası verilebilir.”

(Ve'l-hurumâtü kısàs) “Allah'ın diğer şöyle yapmayın, böyle yapmayın diye haram kıldığı şeylerde de, karşı taraf bir haksızlık yaparsa; böyle anlamsız, mantıksız bir şekilde, ‘Aman haram aylardayız, aman Allah bunu yasaklamıştır!’ diye eli kolu bağlı durmak yoktur.” Yapmasaydı... Yaparsa onun karşılığı verilir. Kisas karşılık mânâsına geliyor.

Şimdi karşı taraf, eğer Arapların cahiliye zamanında da savaşmadıkları hürmetli aylarda hürmeti anlamazlar, dinlemezler de müslümanlara saldırırlarsa, müslümanlar ne yapacak?.. O zaman müslümanlar da karşılık verecek.

Nitekim, bu umûmî hükme bağlı olarak müslümanlar Medine-i Münevvere'den umre yapmak üzere 6. Hicrî Yıl'da, hicretten 6 yıl sonra Zilkâde ayında geldiler Mekke-i Mükerreme'ye Kâbe-i Müşerreffe'yi ibadet maksadıyla ziyarete geldiler. Müşrikler ne yaptılar?.. Zilkâde ayı haram aylardan. Zilkâde, Zilhicce, Muharrem, haccın yapıldığı hürmetli haram aylar.

İzzetli, devletli, kıymetli; savaşmanın, yol kesmenin, çarpışmanın, hırsızlığın kesinlikle yapılmadığı aylar. Araplarda adet öyle... Yâni, kan davası olan iki kabileden, birbirini gördüğü yerde öldürenler, o ay girdi mi, yolda birbirlerini görseler, başlarını çevirip görmezden gelirlerdi. Bu aylarda suç işlememeye dikkat ederlerdi. Öyle bir terbiye yerleşmiş cahiliye Araplarının içinde bile. Neden?.. O hac denilen mübarek ziyaret, ibadet rahatlıkla yapılabilirdi diye.

Tâ İsmâil AS, İbrâhim AS'ın zamanından beri Kâbe-i Müşerreffe haccediliyor. Haccedilme zamanında da, bu yollarda emniyetin sağlanması, böylece topluma iyice kabul ettirilmiş. Ama Peygamber Efendimiz ve ashabı Medine'den silahsız olarak çıkıp da umre yapmaya gelince, müşrikler Harem-i Şerif'in hududunda, Hudeybiye'de –Mekke'nin kutsal hudutları oralardan başlıyor– taşla, oklarla savaşmaya kalkıştılar.

O zaman, Peygamber Efendimiz de karşılık verecekti. Hatta Hazret-i Osman RA'ı Mekke'ye elçi olarak konuşmak üzere gönderdi. Hazret-i Osman'ın Mekke'de, elçi olmasına rağmen şehid edildiğine dair bir haber gelince, Hudeybiye'de ashabıyla anlaşma yaparak, sözleşme yaparak bey'atlaşarak savaşacaklarına dair karar aldı. Ama sonradan, öldürme olayının asılsız bir rivayet olduğu anlaşılınca, yine savaşmadı.

Yâni, Peygamber Efendimiz Mekke'nin kutsal sahasına ve Zilkade ayının haram ay oluşuna riayet ediyor. Ama müşrikler bozunca, tabii Peygamber Efendimiz'in karşılık vermesi hakkı doğuyordu. Ama sonradan Hudeybiye antlaşması yapılıncaya, ertesi sene geldi ve umresini yaptı. Bu ne oldu?.. Evvelki senenin kisası olmuş oldu. Yâni, "kısasa kısas" derler ya, karşılığı olmuş oldu.

Onlar sokmak istemediler. Peygamber Efendimiz de bir sene sonra, o aylarda böylece umre yapmış oldu. O haram aylarda yapılan şeyin karşılığını, yine haram aylarda vermiş oldu. Allah-u Teâlâ Hazretleri kısas etti, yâni onu ona denkleştirdi.

Tabii, bu hususta başka rivayetler de var: Arap müşrikleri Peygamber Efendimiz'e müracaat edip: "Bu haram aylarda savaşmayı kaldırsak." demişler. Peygamber Efendimiz de, "Pekiye..." buyurmuş. Müşrikler bu pekiyi denilmesinden, razı olunmasından faydalanarak, haram ayların içinde anlaşmayı değiştirmeyi tasarlamışlar. Bunun üzerine bu ayet-i kerime inmiştir, diye de buyruluyor.

"Haram aylara böyle riayetsizlik olursa, o zaman karşılığı verilecek!" diye bildirilmiş oluyor. Müslümanlardan da, "Şimdi Mekke-i Mükerreme'ye gidiyoruz, haram aylardayız, orası da Harem bölgesi, yâni orda müşrikler bize karşı koyarsa çarpışacak mıyız?.. Bu çarpışmanın olmaması lâzım, çünkü orası kutsal saha..." filân gibi düşünceler olduğu için, Allah-u Teâlâ Hazretleri böyle buyuruyor.

Yâni: (*Femeni'tedâ aleyküm fa'tedû aleyhi bi-misli ma'tedâ aleyküm*) “Size karşı kim haddi, sınırı aşar, aşırılık yaparsa, kuralları çiğnerse; siz de onların çiğnediği kadar, size karşı yaptıkları aşırılık kadar siz de onlara karşılık verin ey müslümanlar! Öyle buranın hürmetli olması dolayısıyla, ‘Geri duralım!’ demeyin! Eliniz, kolunuz bağlı durmasın! Öyle bir şey yaparlarsa siz de aynıyla karşılık verin!”

Yâni, dikkat ederseniz, (*Bi-misli ma'tedâ aleyküm*) “Onların aşırılıkları kadar...” ifadesi var. Çünkü daha fazlası yapılsa, bu sefer bu taraftan o tarafa aşırılık olacak. Çünkü İslâm kuralları çiğnemeyi, hem haram ayarın hürmetini çiğnemeyi istemiyor; hem de Harem mıntıkasını, Mekke-i Mükerreme'nin hürmetini çiğnemek istemediği için, onların yaptığı kadar yapıp karşılık vermek emrediliyor.

(*Ve'tteku'llâh*) “Allah'tan sakının!” buyuruyor ayet-i kerimenin devamında Allah-u Teâlâ Hazretleri. Çünkü mü'minler, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin emirlerini tutarlarsa, mükâfatlanır. Emirlerine aykırı ederlerse, Allah-u Teâlâ Hazretleri cezalandırır.

Cenâb-ı Hakk'ın cenneti var, cehennemi var... Mahkeme-i kübrâsı var, mizan ve terazi var. Dünyada da, daha ahiretteki o hesaplar olmadan haksızlık edenleri Cenâb-ı Hak, Firavun'u, Nemrud'u tepelediği gibi haksızları, müşrikleri tepeler ve cezalandırır.

(*Ve'tteku'llàh*) “Onun için Allah’a karşı gelmekten sakının, Allah’ın cezasına uğramaktan sakının, Allah’ın emirlerini çiğnemekten sakının! Allah’ın kahrına, cezasına uğramamaya dikkat edin!..

(*Va'lemû*) “Ve biliniz ki, (*enna'llàhe mea'l-müttakîn*) Allah müttakî kulların yanındadır. Severek, destekleyerek, onların cephesinde, onların yanındadır. (*Mea'l-müttakîn*) Müttakîlerin yanındadır, onlarla beraberdir.”

Ayet-i kerimelerden biliyoruz ki, Cenâb-ı Hak her yerde hazır ve nazırdır:

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ

(الحديد: ٤)

(*Ve hüve meaküm eyne mâ küntüm*) “Her nerede olursanız olun, Allah-u Teâlâ Hazretleri sizin yanınızdadır.” (Hadid, 57/4)

فَأَيْنَمَا تُولُوْا فَثُمَّ وَجْهُ اللّٰهِ

(البقرة: ١١٥)

(*Feeynemâ tüvellû fesemme vechu'llàh*) Yönünüzü nereye dönerseniz dönün, Cenâb-ı Hak Mevlâ'nın vech-i pâki oradadır. Yâni, her yerde Cenâb-ı Hakk'ın âsârını, kudretini, sanatını müşahede edersiniz.” (Bakara: 2/115)

Mü'min bunu biliyor. Allah müttakîlerle beraberdir. Onun için müttakî kul olmak lâzım! Kur'an-ı Kerim'de Cenâb-ı Hak böyle

iltifat olarak: “Severek yanımdayım, onların taraftarıyım, onlarla beraberim” diye üç zümreye böyle bu ifadeyle, (*enna’llàhe mea’l-müttakîn*) gibi buyurmuş. Bir:

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

(النفال: ٤٦)

(*Inna’llàhe mea’s-sàbirîn*) “Allah sabredenlerle beraberdir.” (Enfal, 8/46)

Her insanın her hâlini görmesi, bilmesi, işitmesi, her insanın yanında olması... O umûmî beraberlik. Kâfirin de, münâfığın da, muhlisin de, iyinin de, kötünün de, tabii Cenâb-ı Hak her zaman, her yerde yanında. Ama bu beraberlik, muhabbetli taraftarlık mânâsına. (*Inna’llàhe mea’s-sàbirîn*) “Allah severek sabırlıların yanındadır, onun tarafındadır, onları seviyor, onların yanında bulunuyor.” Zulmedenlerin tarafında değil, sabredenlerin tarafında...

Yâni bir kimse, Allah’ın sevdiği kul olması için ne yapması lâzım? Buradan anladığımız kesin sonuç ne?.. Sabredici olmak lâzım! Cenâb-ı Hakk’ın mukadderâtı vardır. İnsanlara meselâ, çok iyi kul olduğu halde hastalık gelir. Eyyûb Peygamber Allah’ın sevdiği, Kur’an-ı Kerim’inde medh ü senâ eylediği mübarek bir peygamber. Ama hastalık gelmiş. Gelir mi?.. Gelir. Çünkü insanoğlu için, hastalıklar ve diğer olaylar hayatın cilvesidir. Allah’ın imtihanıdır, mukadderâtın, alın yazısının tezahürüdür. Olaylar karşısında sabredecek.

Demek ki, hastalık gelince sabredecek, üzücü olaylar başına geldiği zaman sabredecek. Meselâ, Allah saklasın, yakınlarına üzücü bir olay olur. Meselâ, çok sevdiği annesi, babası vefat eder. *Innâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciùn...* Ne yapacak?.. İsyan mı edecek?.. İşte bu arabesk müzik parçalarında filân saçma sapan şeyler yazıyorlar, söylüyorlar:

“—Allah’ım, bunu da mı bana yapacaktın?..”

Tabii yapacak, ne var yâni?.. Aslında felsefî bakımdan derin bir şekilde düşünse, her şeyin gayet güzel olduğunu, ne kadar güzel olduğunu anlar, “*Mevlâ görelim neyler; neylerse güzel eyler!*” der ama; bazısı canının istemediği bir şeyle karşılaştığı zaman, itirazı basıyor, isyan bayrağını açıyor, küstahlaşıyor, terbiyesizleşiyor.

Tabii, İslâm’da bu yok; kadere ve böyle üzücü olaylara karşı sabır var. (*Inna’llâhe mea’s-sâbirîn*) “Hiç şüphesiz Allah sabredenlerle beraberdir. Severek onların taraftarıdır, onların yanındadır.”

Sabır başka neye olur?.. Cenâb-ı Hakk’ın emirlerini tutmakta sabır olur. Cenâb-ı Hak emrediyor: “Haram yemeyin, zina etmeyin, hırsızlık yapmayın!” diyor. Fakir, ihtiyacı var vs. Olsun, gene yapmayacak.

Allah’ın ibadetini engelliyor zâlim yönetim, Firavun, Nemrut... İnancını baskı altına almağa çalışıyor. Dönecek mi imanından?.. Hayır, dönmeyecek. İmanından dolayı gelen sıkıntılara, ibadetlerini yapmaktaki sıkıntılara sabredecek. Bu da çok güzel!

Sonra diyorlar ki:

“—Bu beş vakit namaz çok...” Ne olsun?..

“—Tenzilat olsun!” diyor.

Senede iki defa bayram namazına geldiğini başa kakıyor, minnet etmeye kalkıyor.

Cenâb-ı Hak bir ilaç olarak bir müslümanın günde beş defa namaz kılmasını buyurmuş. Çok hikmetli, çok güzel... Sabahleyin ibadetle başlıyor; sabah namazı... Yatarken ibadetle yatıyor; yatsı namazı... Gündüz dünya işlerine dalıp da Allah'ı unutmasın diye, gündüzün ortasında öğlen namazı... Tam ticaretin sonuna yaklaşıldığı zaman, herkesin dükkânını kapatıp evine döndüğü, çarşı pazar, panayır halkının kabilesine döndüğü zaman; ikindi namazı... Eve gidince, hava karardığı zaman akşam namazı... Hepsinin zamanı uygun, hepsinin önemi, hikmeti var.

Namaz güzel, oruç güzel, hac güzel, zekât güzel, cihad güzel, her şey güzel... Allah'ın emirlerini tutmakta sabredek.

Bir imtihan daha var hayatta: Günahlar çok tatlı... Hani ayyaş bir kimseye demişler ki:

“—İşte sen kırk vakit namaz kıalarsan, ondan sonra namaz kılmağa alışırısın, kılarısın!”

Adam yılışık yılışık gülmüş, demiş ki:

“—Sen birkaç vakit bir bırak! Bak o zaman namazı bırakmak ne kadar tatlı; o zaman hiç kılmak istemezsin.” demiş.

Şeytan günahları tatlı gösterir, içkiyi lezzetli gösterir. Haramı isteye isteye yaptırtır, günaha koşturtur, kumar oynatır, zina ettirir, her türlü kötülüğü yaptıır ama; bunların hem kişiye, hem topluma, aileye, hem nesle, hem mala, her şeye zararı olduğu kesin! Engellenmesi lâzım!..

Geçen gün baktım, bir televizyon kanalı bir gün ceza yemiş. Televizyondaki şahıs, cezayı veren makamın başkanıyla konuşuyor:

“—Niye verdiniz?..”

“—Çünkü siz şunu şunu yayınladınız. Burada çocukları ayyaşlığa, sarhoşluğa özendirme ana fikri olduğundan yasakladık.” diyor.

Hah, bak, işte İslâm onu yapıyor. İçki bütün kötülüklerin anası olduğundan, İslâm içkiyi içirtmemeye çalışıyor. Siz yarım yapıyorsunuz. İçki serbest, imali serbest, satışı serbest, içilmesi serbest... Ondan sonra, reklamı yapıldı diye ceza veriyorlar.

İslâm yarım yapmaz. İslâm yaptığı şeyi kökünden, temelli halleder. Sivrisineği tek yakalayıp da öldürmeye çalışmaz; bataklıkları kurutur, kötülük olmamasını sağlar.

İbadetlere devamda da, nefsin, şeytanın çıkardığı birtakım mâniler var; Allah onlara karşı da sabredilmesini seviyor. Allah sabredenlerle beraberdir. Hem ibadetleri yapmakta, hem günahlardan kaçınmakta, hem de mukadderatın cilveleriyle karşılaştığınız zaman, sabredeceksiniz; bir...

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

(البقرة: ١٧٤)

(*Inna'llàhe mea'l-müttakîn*) “Allah müttakîlerle beraberdir.” (Bakara, 2/194) Onun için takvâyı öğrenip uygulayacaksınız, müttakî müslüman olacaksınız. kurtuluşun yolu müttakî müslüman olmaktır.

وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

(العراف: ١٢٨)

(*Ve'l-âkıbetü li'l-müttakîn.*) “Sonuçta hüsn-ü hâtimeye erişip, nâil olup da, Allah’ın sevdiği kul olarak ahirete gitmek, müttakî kul olmakla mümkündür.” (A’raf, 7/128)

Onun için, bu müttakî kul olmak nasıl olur, takvâ neyin nesidir, Allah’tan korkmak sakınmak nasıl olur; bunun teferruatını öğrenin! Biz de kardeşlerimiz bunu iyice bilsin diye, bilimsel olarak öğrensinler, müttakî insanlar olsunlar diye, bu konuda yapılmış bir doktorayı yayınevimizde neşretmiştik.

Demek ki Cenâb-ı Hak, emirlerini düşünüp taşınıp, asî olmaktan, isyan etmekten, kullukta yanlış iş yapmaktan sakınanlarla beraber, severek beraber...

c. Allah Yolunda İnfak Edin!

Bugünkü konuşmamızın, açıklayacağımız son ayet-i kerimesi:

وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى
التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

(البقرة: ١٩٥)

(*Ve enfikù fî sebîli'llâhi ve lâ tülkü bi-eydîküm ile't-tehlükeh, ve ahsinû inna'llàhe yuhibbü'l-muhsinîn.*) (Bakara, 2/195)

Burada, bu ayet-i kerimede muanaka dediğimiz bir şey var: Ya ayet-i kerimenin ortasında, yâni (*Ve enfikù fî sebîli'llâhi ve lâ tülkü bi-eydîküm ile't-tehlükeh*) diye durulur; yahut da, (*ve ahsinû*)'da durulur. Bu yanyana gelen durumlardan ikisinden birisi tercih edilecek diye bir okuma kuralı.

(*Ve enfikù*) “İnfak ediniz.” İnfak ne demek?.. Malını varlığını Allah'ın emrettiği yönde sarf etmek, harcamak, vermek demek. (*Ve enfikù fî sebîli'llâh*) “Allah yolunda infak ediniz!” Yâni paranızdan ayırın, İslâm için sarf edin, Allah için harcayın! Allah'ın yolunda, Allah'ın dini yüce olsun diye, iman yayılsın diye, İslâm güçlensin diye, müslümanlar güçlensinler diye... Müslüman çocuklar eğitimlerini tamamlasınlar diye... Müslüman ordu kâfir ordusuna gâlip gelsin diye... Müslüman ülke geri kalmışlıktan kurtulsun, yükselsin diye... Her ne ise, Allah yolunda kesenin ağzını açın! Maddî fedâkârlıklar, vazifeler, vergiler, zekâtlar, yardımlar, hayrat ü hasenât ne ise bunları yapın. parayı sarf edin!..

(*Ve lâ tülkü bi-eydüküm ile't-tehlükeh*)
“Ellerinizi kendinizi tehlikeye atmayın!”

(*Ve ahsinû*) “İyilik yapın! (*Inna'llàhe yuhibbü'l-muhsinîn.*) Allah muhsin kulları sever.”

Kur'an-ı Kerim'deki ifadelerden anladığımıza göre: Allah bir sabredenlerle severek beraberdir, bir müttakîlerle severek beraberdir, bir de muhsin kullarla beraberdir.

Muhsin; yaptığı şey güzel yapan, kulluğunu da güzel bir şekilde icra eden, götüren, iyi bir kul olan mânâsına da gelir. Yâni topluca hayatını iyi bir kul olarak geçiren kula da, *muhsin* denir. Bir de meselâ, cebinden para çıkarıyor, bir fakire bir para veriyor. O anda iyi bir iş yapıyor. Buna da *ihsân* deniliyor. Yâni ya kısmî olarak, teferruat hareket olarak bir şeyi yapmak, ya da topluca bütünüyle, umûmî manzara olarak her şeyini güzel yapmak.

Bu ayet-i kerime üzerine anlatacağımız bir olay var. O olay şu: İstanbul'da kabri bulunan Ebû Eyyûb Hâlid ibn-i Zeyd el-Ensârî RA Hazretleri... Peygamber Efendimiz'i evinde misafir etmiş, onun için Mihmandâr-ı Peygamberî diye lâkaplı. *Mihman*, Farsça misafir demek. *Mihmandâr*; evine misafir alan, misafir ağırlayan mânâsına. Peygamberimiz'i ilkönce evinin üst katında oturttu. Sonra Efendimiz'in isteğiyle Efendimiz alt kata geçti.

İslâm orduları Emevîler zamanında, Abdurrahman ibn-i Velid komutasında İstanbul'u fethe geldi. Bu ordunun içerisinde de, yaşlı olmasına rağmen Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri vardı.

“—Bu yaşlı zâtın bu orduda işi ne?..”

Şimdi askere belli bir çağda insanları alıyorlar. Belli bir yaştan sonra da, —gâlibâ kırk beş yaşında— askerlik çağından çıkartıyorlar. Yoklama filân yapmıyorlar. Artık o askerlik devresinden daha yukarıdaki yaşlara ulaşmış, askerlik çağının dışına çıkmış oluyor

Ama Ebû Eyyûb el-Ensârî yaşlı iken, Allah yolunda cihad edin ayet-i kerimesi gelince, demiş ki:

“—Getirin benim bineğimi, atımı, silâhımı, zırhımı, her şeyimi hazırlayın; ben cihada gideceğim!” Dediler ki:

“—Sen zaten Rasûlüllah’ın sevdiği bir kimse idin. Çok hayırlı, sevaplı işleri zâten yaptın bu zamana kadar... Yaşlandın, evde otur; cihadı biz gençler yapalım!..”

“—Bu ayet-i kerimede, ‘Cihadı gençler yapsın, ihtiyarlar otursun!’ demiyor. Ben de cihad edeceğim!” dedi.

Abdurrahman ibn-i Velid’in komutasında İstanbul şehrine geldi.

Aslında İslâmpol, İslâmbul şehrine geldi. Çünkü eskiden *Kostantinapol* idi. “Kostantin’in şehri mânâsına idi şehrin adı. Fatih Sultan Mehmed, “Artık Kostantin’in devleti yıkıldı, devri geçti, İslâm şehri oldu. *Kostantinapol* değil, *İslâmpol*’dur bundan sonra.” dedi.

Pol, *polis*, şehir demek Rumca’da. *İslâmpol* dedi. *İslâmbol* olarak bir müddet söylendi. Hatta ben hatırlarım; küçük çocukken bizim

Çanakkale’de, köyde “İslâmbol’a gittim, İslâmbol’dan geldim...” derlerdi. Yâni ismi şuurlu olarak devam ettiriyorlar. Ben onu galat sanırdım. Yâni *İstanbul* demesini bilmiyorlar sanırdım. Ama sonradan okuyunca, yâni çocukluk çağından sonra işin şuurunu, nüktesini anladım. İsim değiştiriyor Fatih Sultan Mehmed.

Ben de dikkat ederseniz seyr ü sefer diyorum, trafik demiyorum. Böyle batıdan gelmiş çeşitli kelimeleri kullanmıyorum, Türkçelerini kullanıyorum. Yâni niye öyle olsun?.. Bizim kendi kelimemiz varken, ne diye onların kelimesini kullanalım?.. Kendi öz kültürümüze ait kelimelerin birer birer ölmesini, dilimizden çıkmasını, acı bir olay olarak düşünüyorum. Bizim de bu hususta şuurlu olmamız lâzım! Hatta bir batılı şarkıcının şarkısı var, Kostantinapolis değil, İstanbul diye. Ama İstanbul değil, İslâmbol aslı. İslâm şehri, yâni şehr-i İslâm demek yâni.

Neyse, İslâmbol’a geldi. Şehri savunan askerler, Bizans askerleri surun dışına çıkmışlar, arkalarında sur, bu Arap ordusunun karşısında mevzilenmişlerdi. Yâni saf tutmuşlardı. Arap ordusundan bir mübarek zât onlara hücum etti ve onların saflarını yardı, çarpışa çarpışa ta içeriye kadar, yâni safın arka tarafına kadar safta gedik açtı, ilerledi.

Ötekiler, bunun bu tek, ferdî hücumunu görenler:

“—Allah Allah! Lâ ilâhe illa'llah! Kendi kendini tehlikeye atıyor bu adam!..” dediler.

Yâni ölecek, çünkü tek başına gitti. Arkadaşlarıyla toplu bir hücum değil, tek bir hücum diye. “Böyle şey olmaz, olmamalı!” gibilerden tenkit ettiler.

Bunun üzerine Ebû Eyyüb el-Ensârî Hazretleri demiş ki:

“—Bu ayet-i kerimenin mânâsı, sizin anladığınız gibi değil. Bu

ayet-i kerimeyi biz daha iyi biliyoruz. Çünkü bu ayet-i kerime biz Medine'nin yerli müslümanları, ensar hakkında indi. Biz Peygamber Efendimiz'i Medine'ye çağırıp hicret etmesini rica ettikten sonra, ona yardım ettik, İslâm güçlendi. Savaşlarda müslümanlar kâfirleri, müşrikleri yendi. Mekke de fetholdü. Ondan sonra İslâm galip olunca;

‘—Acaba ihmal ettiğimiz işlerimizin, tarlalarımızın başına mı gitsek?..' diye Peygamber Efendimiz'e sorduk. O zaman Allah-u Teâlâ Hazretleri bu ayet-i kerimeyi inzal buyurdu.” demiş.

(Enfikû fî sebîli'llâh, ve lâ tülkû bi-eydüküm ile't-tehlükeh) “Allah yolunda mallarınızı sarf edin, cimrilik yaparak kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın!” Kendi kendini tehlikeye atmak, böyle düşmana saldırmak değil. Allah yolunda sarf edilmesi gereken paraları sarf etmeyip, kesede tuttuğu zaman insan tehlikede oluyor. O mânâyâ geliyor.

İşlerinin, güçlerinin, mallarının başında durup, cihadı terk edip, onlarla uğraşmaktır kendisini tehlikeye atmak.” diye açıklama yapmış. “Bu şekilde indi, ayet-i kerimenin sebab-i nüzûlü buydu.” diye buyurmuş.

Kendisi de cihad edip nihayet orada vefat edince, biliyorsunuz oraya defnedildi. Sonradan kabri üzerinde, çevresinde Eyyûb Sultan Camisi yapıldı.

Demek ki, bu düşmana saldırmanın, yâni müslümanlara faydası olmayacak bir tarzda, böyle kendisini tehlikeye atacak bir tarzda düşmana saldırmanın doğru olmadığı mânâsında anlamak istemişler ayet-i kerimeyi.

Ebû Eyyüb el-Ensârî de:

“—Hayır, bu ayet-i kerime onu göstermiyor. Mallarla uğraşıp cihadı terk etmek, malla, ticaretle, bağla, bahçeyle, ziraatla uğraşıp Allah yolunda cihadı terk etmek, insanı mânevî bakımdan tehlikeye sokar mânâsındadır.” demiş.

Çünkü, Allah’ın rızasını kaçıır elinden. Evet dünyalığı kazanır ticaretle, ziraatla ama, Allah’a karşı, dinine karşı vazifeleri yapmadığı için Allah’ın sevgisini, rızasını, mağfiretini kaybeder. O zaman kendisini tehlikeye atmış olur. Çünkü cehenneme gider, cezâyâ uğrar. Bu mânâda.

Tabii, sebab-i nüzûlün özel bir olaydan dolayı olması, ayetin ifade ettiği hükmün genel olmasına mâni değildir. Genel olarak da,

savaşta insanların kendisini böyle lüzumsuz tehlikeye atmasının mekruh olduğunu, o bakımdan fıkıh kitapları yazmıştır.

Şimdi ben askerlik yaptığım zamanları hatırlıyorum. Askerlikte de düşmanla çarpışılacağı zaman, komutan vardır, komutan hücumun zamanını belirtir veya siperde beklerken ateş edeceği zamanı kendisi belirler. O zaman ateş edilir. Çünkü, topluca hareket edildiği zaman, sonuç daha güzel alınıyor.

Ama bir fayda varsa, tek başına çarpışmaktan da müslümanlara, İslâm'a, savaşın sonucuna güzel bir tesir olacaksa; güzel bir numûne, meselâ askerin heyecanlanması, cûşa gelmesi gibi şeyler olacaksa; o zaman tabii, onun da faydası vardır.

Ayet-i kerimenin başka mânâları da söylenmiş: “Harcamada israf edip, Allah yolunda harcamayı çok çok yapıp da, ondan sonra kendisinin yiyecek, içecek bir şey bulamaması, ondan dolayı tehlikeye düşmesi istenmiyor.” diye de anlaşılmış. Hani, (*Enfikû fî sebîli'llâh*) Allah yolunda para harcanacak. Hepsini verirse, çoluk çocuk ne yiyecek?.. Aç kalacak, açık kalacak... Böyle bir tehlikeye atmayın mânâsına olduğunu da anlatan, düşününen kimseler olmuş. Böylece demek ki, iki üç türlü anlama var. Ama hepsi birden mümkün olabilir. Çok kesin olarak

ortaya çıkıyor ki, insanlar İslâm için, cihad için mallarını infak edecekler. Dünyanın her zamanında, her yerde para önemli...

Şimdi, bu Filistin'deki olaylara televizyondan bakıyorum. Bir baba ile oğlu bidonun arkasına saklanmış, sinmişken, çarpışmıyorken, takır takır çocuğu da, babayı da öldürdüler. Korkunç bir olay!..

Şimdi büyük bir infial var. Taş atıyorlar karşı tarafa... Öbür taraf da her türlü teçhizatını kuşanmış, uzaktan, taşların gelemeyeceği mesafeden atıyorlar mermileri... Zavallılar silahsız, elli kişi şehid oluyor. Ondan sonra da, tam bir tepki bile olmuyor.

“—Yapmayın, etmeyin!..” demek makamında olan süper devletler, “İki taraf anlaşsın!” diyorlar ama, haksızlığın durması konusunda, aynı şey karşı tarafa olsaydı, yapacakları davranışın yüzde birini bile göstermiyorlar. O da tabii, onların vebâli...

Şimdi Allah yolunda infak edecek ki, müslümanlar her yönden kuvvetlensin.

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ

(النفال: ٦٠)

(*Ve eiddû lehüm mesteta'tüm min kuvvetin*)
[Düşmanlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet hazırlayın!] (Enfal, 8/60)

Düşmana karşı gücünün yettiği her silahı, her zaman müslümanın edinmesi lâzım! Bosna’da bu olsaydı, Boşnaklar bu kadar telefata vermezlerdi. Çeçenistan’da bu olsaydı, Çeçenler bu kadar telefata vermezlerdi. Her yerde Allah yolunda para harcamayı tam yapmamanın cezasını çekiyor müslümanlar.

Afganistan’da da taa öncelerden Allah yolunda paralar çok yerinde, güzel şekilde harcansaydı, eğitime harcansaydı, kalkınmaya harcansaydı; o büyük bâdirelere uğranılmayacaktı, ülke harabeye dönmeyecekti. Yüz binlerce Afganlı ölmeyecekti. Şimdi Rusları attılar, kendi aralarında ihtilâfları falan toparladılar, bir sürü şey oldu ama, ne kadar harap oldu ülke, ne kadar geri kaldı...

Mutlaka bu masraflar yapılacak. İşte Türkiye olsun, Türkiye dışında olsun, yabancı ülkelerde olsun, müslümanların keselerinin ağzını açması lâzım!.. İşte biz Avustralya’daydık, orada kaç tane cami açıldı. İsveç’teyiz. Yine burada, inşallah bir cami yeri olsun diye uğraşıyoruz. Amerika’da –mektuplaşıyoruz, haberleşiyoruz– kardeşlerimiz bir cami yeri almak gayretindedirler. Her zaman bu çeşit çalışmaların desteklenmesi lâzım!..

(*Ve ahsinû*) “İhsân yapınız.” *İhsan*, hem para olarak para vermek mânâsına, hem de davranış olarak iyi davranışta bulunmak mânâsına gelen şümüllü kelime, kapsamlı kelime. Yâni, “Her hususta iyilikle muamele edin!

Yaptığınız her işi güzel bir tarzda yapın, en güzel tarzda yapın!” diye emrediyor Allah-u Teâlâ Hazretleri.

(*Inna'llâhe*) “Hiç şüphe yok ki Allah, (*yuhıbbü'l-muhsinîn*) böyle yaptığı her şeyi güzel yapan, iyi yapan kulları sever.” buyuruyor.

Bundan dolayı kardeşlerimize, bir üniversite hocası olarak, bir eğitimci olarak, onların daha önemli olan şeyleri kavramaları ve o tarafa doğru daha çok dikkatlerini ve gayretlerini sarf etmeleri bakımından, her zaman söylüyoruz:

“—Herkes hangi işi yapıyor ise, o işi en mükemmel, en güzel tarzda yapmaya, böyle muhsin olmaya dikkat edecek! Yâni, ihsan edici, güzel yapıcı kul olmaya gayret edecek.”

Meselâ, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifinde:

“—Kurban kesiyorsunuz, keskin bıçakla kesin! Hayvanı böyle kıtır kıtır, kör bıçakla ezâlandırmayın! Rıfk ile, yumuşak yumuşak götürün kurban edeceğiniz yere...” tarzında tavsiyeleri var.

Meselâ, yazı yazacaksa, insanın yazdığı yazının harflerine dikkat etmesi; ziraat yapıyorsa yaptığı ziraatı güzel yapması; esnaflık yapıyorsa her şeyi ölçmesini, tartmasını güzel yapması; hocalık yapıyorsa hocalığı güzel yapması; talebelik yapıyorsa öğrenciliğini edepli, güzel yapması... Her şeyde geçerli, yâni bütün hususların güzel tarzda yapılması.

Yâni her işin güzellik yönü, estetik yönü, güzel yapılması yönü çok önemli. Onu öyle yapmaya gayret etmesi lâzım! Çünkü Allah böyle emrediyor.

(*Inna'llàhe yuhibbü'l-muhsinîn*) Burada, “Allah muhsinleri sever” diye buyuruyor. Başka ayetlerde de:

وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

(العنكبوت: ٦٩)

(*Ve inna'llàhe lemea'l-muhsinîn*) “Allah muhsin kullarla beraberdir, severek onların yanındadır.” (Ankebut, 30/69) buyuruyor.

Onun için, her işimizi güzel yapmaya gayret edelim, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler. Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Şimdi bizim kardeşlerimiz, bu radyo yayınlarını daha güzel yapmak için cihaz almışlar, teşekkürler ve memnuniyetlerini ifade eden olumlu sözler duyuyoruz. “İyi duyuyoruz, çok güzel oldu...” diye dinleyicilerden teşekkürler ve memnunluklar geliyor. Demek ki, yayının da güzel olması lâzım, yayın cihazlarının da güzel olması lâzım, her şeyimizin en güzel olması lâzım!..

Burada tabii, Türkiye'yi takip edelim diye çeşitli kanalları izliyoruz televizyondan. Dört tane kanalı izliyorum. Maalesef ve maalesef, televizyon kanalları müslüman olarak, mü'min

bir kimse olarak güzel notlar alamıyorlar. Yâni edeb bakımından, ahlâk bakımından, iman bakımından, görüntüleriyle, programlarıyla, “Mü’minim!” diyen toplumların bile yayınlarında çok veballer görüyorum. İnşâallah onlar da düzelir...

Allah’ın rahmeti, bereketi, ihsanı, yardımı üzerinize olsun, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es’ad COŞAN

03. 10. 2000 - İSVEÇ

[Bütün TEFSİR DERSLERİ’ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

